

JAN BOUZEK BÁDAJÍCÍ, VYUČUJÍCÍ A INSPIRUJÍCÍ (1935–2020)

V úterý 3. listopadu v brzkých ranních hodinách navždy odešel ve svých 85 letech prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc. Ačkoliv byl svým veřejným působením znám především jako klasický archeolog s niterným zájmem o archeologii raného Řecka, Etrusků a Thráků, mnoho studií věnoval i prehistorické střeoevropské a římsko-provinciální archeologii a antickým tradicím v českém umění. Mnozí jeho přátelé a známí v jeho práci i životě též silně vnímali jeho neustálý oborový přesah do filozofie a antropologie. Osobnost Jana Bouzka je bytostně spjata především s jeho více než padesátiletým působením na *Ústavu pro klasickou archeologii* Filosofické fakulty Univerzity Karlovy. S pro něj tak charakteristickým nasazením však pedagogicky působil také na Fakultě humanitních studií téže univerzity a své studenty našel také na Masarykově univerzitě v Brně a na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Profesionálně též dlouhá léta odborně působil v Národním muzeu, kde se věnoval péči o antickou sbírku.

Jan Bouzek se narodil 17. února 1935 v Praze. Dětství a rané mládí prožil ve složitých podmínkách protektorátu a komunisty uchvácené republiky. Po gymnaziálních studiích se v padesátých letech rozhodl pro studium na pražské filosofické fakultě. Zvolil pravěkou a klasickou archeologii, obory, jak sám říkal, ležící trochu stranou jinak všudypřítomné ideologické zátěže. Již v průběhu studia začal pracovat v Muzeu hlavního města Prahy, v posledním roce studia pak působil jako dokumentátor v Národním muzeu. Po absolutoriu v roce 1958 získal na Ústavu pro klasickou archeologii místo asistenta, čímž započala jeho profesní dráha, která jej s tímto pracovištěm doživotně poutala. Svou příznačnou píli i přes rušivé ideologické zásahy zvnějšku budoval svou akademickou dráhu na FF UK přes pozici odborného asistenta (1962–85) až po profesuru. V roce 1966 získal titul CSc. a roku 1967 PhDr. V letech 1967–68 se stal stipendistou Humboldtovy nadace na univerzitě v Tübingenu, na přelomu let 1968–69 ještě obhájil první habilitační práci, ale jeho habilitační řízení bylo z politických důvodů zrušeno. Roku 1980 obhájil druhou habilitační práci a byl v roce 1983 jmenován docentem. Pozice profesora nakonec dosáhl až po převratu v roce 1991, kdy se v čase náhle nabyté celospolečenské svobody také přelomově stal proděkanem fakulty (1989–91). V roce 1992 získal hodnost DrSc.

V roli ředitele Ústavu pro klasickou archeologii mezi lety 1993–2000 zásadním způsobem utvářel a ovlivňoval českou klasickou archeologii. Mnozí si vybaví, že po většinu této doby mu byla věrnou spolupracovnicí jeho žačka, pozdější docentka Iva Ondřejová. Dodejme, že mezi lety 1969–91 Jan Bouzek pracoval také v pododdělení klasické archeologie Národního muzea nebo s ním úzce spolupracoval, především prostřednictvím další z jeho studentek, doc. Marie Dufkové.

Během téměř šedesáti let svého pedagogického působení na FF UK odborně i svým typicky lidským a neformálním přístupem přispěl k profesnímu i osobnostnímu utváření několika generací klasických archeologů, českých a slovenských, opomenout ale nelze ani několik zahraničních, kteří studovali pod jeho vedením. A nebyli to jen archeologové klasičtí. Vždy udivoval šíří svého odborného zájmu a stal se proto školitelem a rádcem mnoha i mimo antiku zaměřených odborníků.

Nedílnou součástí Bouzkova působení odborníka a pedagoga byla též vytrvalá snaha vrátit do života nejširší české veřejnosti cennou, avšak mnoha ústrky stíhanou sbírku sádrových odlitků antického sochařství a architektury, jejímž vlastníkem je Karlova univerzita. Tato kolekce, jejíhož významu a výjimečnosti si byl vědom, sešla veřejnosti z očí na začátku šedesátých let po její deinstalaci v Klementinu. Bylo to jeho zásluhou, že se po mnoha peripetiích podařilo z hlediska kunsthistorického zásadní velkou část sbírky opět pro veřejnost zpřístupnit v srpnu 1969. Jelikož se tak stalo poněkud stranou, v bývalém františkánském kostele v Hostinném v Podkrkonoší, Jan Bouzek se všemožně snažil zajistit této expozici alespoň nějaké místo v životě společnosti. Vyzdvihneme proto desítky sezonních výstav a tematických katalogů, které zde uspořádal s další ze svých žaček a klíčových spolupracovnic, dlouholetou ředitelkou této galerie Magdou Čtvrtníkovou. Zbývající odlitky byly díky neutuchajícímu nasazení Jana Bouzka vystaveny od roku 1994 v jízdárně zámku v Litomyšli, v současnosti, po kratinké expoziční epizodě v Ústí nad Labem, jsou k vidění na zámku v severočeském Duchcově.

Odborný zájem Jana Bouzka vyústil ve více než 350 statí publikovaných v domácích i zahraničních časopisech, řadu oceňovaných monografií, výstav a také velké množství populárně-naučných titulů. Jak se dozvídáme ze vzpomínek některých současných archeologů, mnohé z knih posledně jmenované kategorie stály v pozadí životně-profesního rozhodnutí řady z nich. Schopnost Jana Bouzka postihnout svou prací mnoho důležitých témat vedla k tomu, že byl zván k univerzitním přednáškám nejen v Čechách a na Slovensku, ale také v Polsku, Rakousku, Německu, Francii či USA. Během profesního života se stal členem Učené společnosti ČR, korespondujícím členem Německého archeologického ústavu a řádným členem Rakouského archeologického ústavu, (spolu) pořádal doma i ve světě vědecké konference a mnoha dalších se aktivně účastnil, uspořádal tři sborníky mezinárodní řady *Corpus Vasorum Antiquorum* (Československo 1–2, resp. Česká republika 3) a jeden z řady *Corpus Speculorum Etruscorum* (s J. Gy. Szilagyi, Rome 1992), inicioval vznik odborného časopisu *Studia Hercynia* a mnoho let jej jako editor také řídil. Vedl terénní archeologické projekty či se podílel na vykopávkách v Čechách i v zahraničí. S Drahomírem Kouteckým realizoval řadu výzkumů v severozápadních Čechách a na Moravě. V zahraničí dokončoval projekty v turecké Kýmé, na Samothráce v Řecku, v rámci projektů UNESCO vedl výkopy v Anuradhapuře na Srí Lance a v libanonském Bejrútu. Především však zevrubně a dlouhodobě zkoumal starořecké město Pistiros v bulharském vnitrozemí.

Za svou mnohaletou a soustavnou činnost byl profesor Bouzek za svého života mnohokrát oceněn. Připomeňme zde jen některá ocenění. V roce 1994 získala jeho publikace o výkopech na Srí Lance Cenu rektora Univerzity Karlovy. O rok později převzal stříbrnou medaili Univerzity Karlovy. Byl jmenován čestným občanem italského města Volterra a Dignitario dell' Ombra della Sera tamtéž. Bulharsko jej v roce 2012 ocenilo cenou ministerstva kultury za přínos bulharské kultuře a její popularizaci. V roce 2015 získal zlatou medaili Univerzity Karlovy a také medaili města Septemvri v Bulharsku. Česká archeologická společnost jej v roce 2017 vyznamenala Cenou Eduarda Štorcha za celoživotní popularizaci oboru. Specifickým, avšak neméně významným uznáním archeologické komunity je fakt, že jeho kolegové jej u příležitosti životních jubileí podarovali postupně celkem šesti sborníky s bohatou mezinárodní autorskou účastí.

Milý Honzo, během svého 85 let dlouhého života jsi svou prací a svým širokým záběrem inspiroval a podpořil ohromné množství nás, Tvých studentů, kolegů a přátel. My, kteří jsme měli tu čest a štěstí pobývat v Tvé blízkosti, budeme navždy vzpomínat na tyto chvíle tak jako poutník vzpomíná na pobyt v chladivém stínu letité olivy v parném slunci našeho milovaného Jihu. My šťastnější si také v srdci poneseš spoustu nezapomenutelných, mnohdy veselých zážitků s Tebou. Budeš nám všem moc chybět!

Pavel Titz
pavel.titz@nm.cz